ДЕРЖАВНА УСТАНОВА «ІНСТИТУТ ПАТОЛОГІЇ ХРЕБТА ТА СУГЛОБІВ ІМЕНІ ПРОФЕСОРА М.І. СИТЕНКА НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ МЕДИЧНИХ НАУК УКРАЇНИ»
(ДУ «ІПХС ІМ. ПРОФ. М.І. СИТЕНКА НАМН УКРАЇНИ»)

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення Вченої ради
ДУ «ІПХС
ім. проф. М.І. Ситенка
НАМН України»
протокол № 14
від 25.09.2026 р.
Голова Вченої ради
професор

_____ Микола КОРЖ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор
ДУ «ІПХС
ім. проф. М.І. Ситенка
НАМН України»

_____ Станіслав БОНДАРЕНКО

КОДЕКС АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

м. Харків

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1 Кодекс академічної доброчесності (далі - Кодекс) в ДУ «ІПХС ім. проф. М.І. Ситенка НАМН України» (далі - Інститут) розроблений на основі Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про авторське право і суміжні права», «Про наукову і науково-технічну діяльність», рекомендації European Code of Conduct for Research Integrity, GDPR, Закон України «Про захист персональних даних» , Основи законодавства України про охорону здоров'я , Закон України «Про інформацію» , Локальні положення Інституту про обробку персональних даних, доступ до медичної документації та архівне зберігання матеріалів досліджень.

1.2 Академічна доброчесність — це сукупність етичних принципів та визначених законодавством правил, яких мають дотримуватися учасники освітнього і наукового процесу для забезпечення чесності, довіри, справедливості, відповідальності, достовірності результатів та поваги до інтелектуальної власності. Кодекс встановлює загальні моральні принципи та правила етичної поведінки осіб, які працюють і навчаються в Інституті, та якими повинні керуватися у своїй діяльності.

1.3 Загальними моральними принципами академічної доброчесності, якими мають керуватися члени Інститутської спільноти, є:

- ◊ чесність та правдивість у навчальній, науковій, професійній і адміністративній діяльності;
- ◊ довіра як основа взаємодії між усіма членами Інститутської спільноти;
- ◊ справедливість та об'єктивність під час оцінювання, проведення досліджень і прийняття рішень;
- ◊ повага до людської гідності, прав і свобод усіх учасників освітнього та наукового процесу;
- ◊ відповідальність за власні дії, результати роботи та достовірність представленої інформації;
- ◊ дотримання авторських прав та інтелектуальної власності, належне цитування джерел;
- ◊ недопущення плагіату, самоплагіату, фабрикації та фальсифікації даних;
- ◊ прозорість і відкритість наукової та освітньої діяльності;
- ◊ незалежність і неупередженість у професійних та академічних рішеннях;
- ◊ нетерпимість до корупції, хабарництва, обману та інших проявів академічної недоброчесності;
- ◊ дотримання конфіденційності та відповідальне поводження з інформацією;

1.4 Порушеннями академічної доброчесності вважаються дії або бездіяльність учасників освітнього і наукового процесу, які суперечать принципам чесності, достовірності, справедливості та відповідальності. До них, зокрема, належать:

- академічний плагіат — оприлюднення чужих наукових, творчих або навчальних результатів як власних;
- самоплагіат — повторне оприлюднення власних раніше опублікованих результатів без належного посилання;
- фабрикація — вигадування даних чи фактів, які використовуються в освітній або науковій діяльності;
- фальсифікація — свідоме змінювання або підроблення отриманих даних чи матеріалів;
- списування — використання сторонніх джерел інформації під час виконання завдань без дозволу;
- обман — надання неправдивої інформації щодо власної навчальної, наукової чи професійної діяльності;
- хабарництво та корупційні дії у сфері освіти і науки;
- неправомірна допомога або сприяння іншій особі у вчиненні порушення академічної доброчесності;
- академічне шахрайство та інші форми недоброчесної поведінки;
- вплив або тиск на викладача чи оцінювача з метою отримання необґрунтовано позитивного результату;
- порушення авторських прав та інших прав інтелектуальної власності;
- несанкціоноване використання результатів чужої роботи, досліджень, даних чи ідей без належного зазначення авторства.

2. ПРАВИЛА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

2.1 Дотримання академічної доброчесності співробітниками передбачає:

- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну науково-педагогічну (педагогічну) діяльність;
- контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти;
- об'єктивне оцінювання результатів навчання.

2.2. Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає:

- - самостійне виконання навчальних завдань, завдань для поточного та підсумкового оцінювання результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- - посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- -дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

◊ -надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

2.3.Виконання будь-якого наукового дослідження передбачає:

◊ підтвердження походження даних дослідження;
◊ надання первинної документації для перевірки;
◊ пояснення та змістовне обгрунтування, як із первинних даних отримані результати дослідження;
◊ забезпечення відтворюваності статистичного аналізу.

Згідно з вимогами Національного фонду досліджень України та МОН, які декларують принципи відкритої науки, відтворюваності результатів та належного управління дослідницькими даними, Інститут повинен забезпечити можливість верифікації дослідження і захист персональних даних.

В Українському законодавстві академічна доброчесність включає не лише відсутність плагіату, а й достовірність результатів дослідження. Якщо результати не можуть бути перевірені через відсутність первинних даних, це може викликати обґрунтовані запитання щодо наукової надійності роботи.
Рекомендації European Code of Conduct for Research Integrity прямо зазначають, що дослідники повинні забезпечувати належне документування, зберігання та можливість перевірки первинних даних. Первинні дані зберігаються в установі, захищені відповідно до вимог законодавства, а для перевірки можуть бути надані у деперсоналізованому вигляді або під контролем власника даних.

Наявні в Інституті SOP з управління дослідницькими даними, SOP щодо зберігання первинної документації, політики доступу до дослідницьких даних, рішення локальної комісії з етики щодо використання клінічних даних у дослідженнях, дозволяє одночасно виконати вимоги академічної доброчесності та законодавства про захист персональних даних. Захист персональних даних не може бути підставою для відмови в наданні первинних даних комісії з перевірки або комісії з академічної доброчесності. Дані можуть бути деперсоналізовані, але вони мають існувати і бути доступними для аудиту.

3. ЦІННОСТІ ТА ПРИНЦИПИ ЕТИКИ ТА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

3.1 Права і свободи людини, покладені в основу принципу та механізму академічної доброчесності, закладають підґрунтя для формування розумної, обізнаної та відповідальної особистості, забезпечують високу якість результатів освітньої та наукової діяльності, стимулюють творчість та інноватівність у суспільстві.

3.2 Чесність, гідність, добросовісність і справедливість, повага і довіра, рівноправність і толерантність, відповідальність та культура поведінки, професійна компетентність та недискримінаційність є безумовними та основоположними принципами взаємовідносин учасників освітнього процесу.

3.3 Принцип справедливості, рівноправності та недискримінаційності – усі учасники освітнього процесу визнають та поважають особистість кожної людини, незалежно від її соціального, наукового чи громадського статусу, віку, статі, расової чи етнічної приналежності, є рівними у своїх правах та діють справедливо в рамках норм поведінки, прийнятих у суспільстві. Справедливість у наукових дослідженнях, кар'єрному просуванні, отриманні будь-яких нагород, відзнак, ступенів, повинна ґрунтуватися на законних, прозорих, справедливих, передбачуваних, послідовних, неупереджених і об'єктивних критеріях.

3.4 Принцип чесності, гідності та добросовісності - у своїй діяльності всі учасники наукового та освітнього процесів прагнуть до знань, обізнаності та кращих практик чесної поведінки, гідного поводження в суспільстві та добросовісного дотримання вимог законів, внутрішніх процедур та стандартів якості, відповідають за результати своєї діяльності, добросовісно виконуючи взяті на себе зобов'язання, що сприяє прозорості та вільному вираженню поглядів.

3.5 Принцип поваги, довіри та толерантності – усі учасники освітнього процесу в основу своїх відносин покладають взаємну довіру та повагу до себе, інших, освітнього процесу та досліджень, а також визнають розмаїття та багатогранність результатів діяльності кожної людини, сприяючи вільному обміну інформацією та ідеями, залучаючи до співпраці та індивідуального розвитку. Вільний обмін ідеями і свобода висловлювань базуються на взаємній повазі, яку поділяють усі учасники освітнього процесу, незалежно від віку, статі. Усі учасники освітнього процесу з повагою та доброзичливо ставляться до інших, їхніх думок, поглядів, переконань тощо.

3.6 Принцип компетентності та професіоналізму – усі учасники освітнього процесу Інституту зобов'язані здійснювати свою діяльність на високому професійному рівні, постійно підвищувати науковий і освітній рівні - «від освіти на все життя – до освіти протягом усього життя».

3.7 Культура поведінки здобувачів освіти, викладачів та науковців

3.7.1. Здобувачі освіти зобов'язані виконувати вимоги освітньо-наукової програми (індивідуального навчального плану), дотримуючись принципу академічної доброчесності, та досягти результатів навчання.

3.7.2. Наукові працівники зобов'язані дотримуватися академічної доброчесності та спонукати і контролювати її дотримання здобувачами освіти в науковій діяльності.

3.7.3. Здобувачі освіти та наукові працівники мають поводитися тактовно, стримано, зберігати самоконтроль і витримку, слідкувати за власним зовнішнім виглядом, уникаючи проявів негативних емоційних реакцій, що принижують людську честь і гідність.

3.7.4. Усі учасники освітнього процесу мають бути ввічливими і коректними, дотримуватися норм етикету у кожній окремій життєвій ситуації, уникаючи конфліктів та будь-яких дій, що ображають особистість, ненормативної, нецензурної лексики, грубих і образливих фраз

3.7.5. Наукові працівники повинні мати почуття міри і такту, уникати авторитарності та категоричності, погроз, примушення чи насильства. Натомість вони повинні постійно дбати про культуру мови і спілкування.

3.8 Політики використання технологій штучного інтелекту

3.8.1 Використання технологій штучного інтелекту в наукових дослідженнях та освітньому процесі має бути заявлено та чітко обґрунтовано, як це відбувається щодо програмного забезпечення, інструментарію та методологій.

3.8.2 ШІ не відповідає вимогам щодо визнання авторства згідно законодавства про право інтелектуальної власності.

В залежності від індивідуального завдання здобувачі вищої освіти можуть використовувати різні технології ШІ (ChatGPT, GPT, DALL-E, Stable Diffusion, Midjourney, GitHub Copilot та будь-які інші), враховуючи при цьому той факт, що всі технології ШІ можуть генерувати невірні факти, фальшиві цитати, статті, книжки, авторів, моделі генерації коду - видавати неточні результати, а моделі генерації зображень можуть іноді створювати дуже образливі продукти, тощо.

Учасники освітнього процесу, які використовують технології ШІ у своїй освітній та науковій діяльності, несуть відповідальність за точність, цілісність і оригінальність своїх наукових, навчальних робіт, за будь-який неточний, упереджений, образливий, неетичний контент, незалежно від того, чи створений він автором роботи, чи ШІ.

3.8.3 Будь-яке використання штучного інтелекту не повинно порушувати політику Інституту щодо плагіату. Наукові/навчальні роботи мають бути оригінальними - результатом власної інтелектуальної творчої діяльності автора та відображати творчі рішення, прийняті автором під час створення твору.

3.8.4 В межах академічної свободи наукові працівники Інституту залишають за собою право заборонити/уточнити окремі сфери використання технології ШІ під час виконання окремих індивідуальних по кожному окремому освітньому компоненту.

3.8.5 Наукові працівники Інституту залишають за собою право використовувати відповідне програмне забезпечення для виявлення фактів застосування штучного інтелекту (ШІ) у роботах здобувачів вищої освіти. Якщо політиками курсу, висвітленими у силабусах/робочих навчальних програмах освітніх компонент, заборонено використання технологій ШІ, здобувачі, які використовують заборонені технології, будуть притягнуті до дисциплінарної відповідальності, як за порушення принципів академічної доброчесності.

3.8.6 Учасники освітнього процесу, які використовують технології ШІ, повинні зважати на те, що будь-яка інформація, завантажена на платформу ШІ, буде включена до навчальних даних, що потенційно може стати проблемою для майбутньої охорони та захисту прав інтелектуальної власності.

4. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

4.1. У відповідності до Закону України «Про освіту», відповідно до ч. 5 ст. 42 до осіб, (наукових працівників закладів освіти), які допустили порушення академічної доброчесності, може бути застосована така академічна відповідальність:

- відмова у присудженні наукового ступеня чи присвоєнні вченого звання;
- позбавлення присудженого наукового ступеня чи присвоєного вченого звання;
- позбавлення права брати участь у роботі визначених законом органів чи займати визначені законом посади.

4.2. За порушення академічної доброчесності та етики академічних взаємовідносин наукові працівники можуть бути притягнені до академічної відповідальності, основними видами якої є:

- позбавлення права голосу під час засідань Вченої ради Інституту на певний термін;
- виключення із числа членів Вченої ради Інституту;
- заборона ведення керування/консультування дисертаційними роботами аспірантів/докторантів;
- припинення повноважень за займаною посадою.

4.3. Згідно із частиною 6 статті 42 Закону України «Про освіту», до основних видів академічної відповідальності здобувачів освіти належать:

- повторне проходження оцінювання (іспит, залік тощо);
- повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньо-наукової програми;
- відрахування із закладу освіти;
- позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати за навчання.

4.4. Необхідність притягнення вказаних у п. 4.2 та 4.3 Кодексу осіб до вказаних видів академічної відповідальності розглядається на засіданні Вченої ради Інституту.

4.5. Кожна особа, стосовно якої порушено питання про порушення нею академічної доброчесності, має такі права:

- ознайомлюватися з усіма матеріалами перевірки щодо встановлення факту порушення академічної доброчесності, подавати до них зауваження;
- особисто або через представника надавати усні та письмові пояснення або відмовитися від надання будь-яких пояснень, брати участь у дослідженні доказів порушення академічної доброчесності;
- знати про дату, час і місце та бути присутньою під час розгляду питання про встановлення факту порушення академічної доброчесності та притягнення її до академічної відповідальності;
- оскаржити рішення про притягнення до академічної відповідальності до органу, уповноваженого розглядати апеляції, або до суду.

5. ЗАКЛЮЧНІ ПОЛОЖЕННЯ

5.1. Члени колективу Інституту зобов'язані знати та виконувати Кодекс академічної доброчесності ДУ «ІПХС ім. проф. М.І. Ситенка НАМН України». Незнання або нерозуміння норм цього Кодексу саме по собі не є виправданням невиконання Кодексу.

5.2. Зараховані до аспірантури/докторантури Інституту підписують «Договір про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії (доктора наук) в аспірантурі і докторантурі», чим дають свою згоду на дотримання принципів і правил Кодексу академічної доброчесності ДУ «ІПХС ім. проф. М.І. Ситенка НАМН України» в обов'язковому порядку.

5.3. Кодекс академічної доброчесності ДУ «ІПХС ім. проф. М.І. Ситенка НАМН України» погоджує Вчена рада Інституту.

5.4. Зміни та доповнення до Кодексу академічної доброчесності вносяться за поданням Вченої ради ДУ «ІПХС ім. проф. М.І. Ситенка НАМН України», Ради Молодих вчених, Профкому працівників ДУ «ІПХС ім. проф. М.І. Ситенка НАМН України» та приймаються винятково за рішенням Вченої ради Інституту.

Заступник директора з
наукової роботи,
доктор мед. наук — Інга ФЕДОТОВА